

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
Delegatura w Katowicach

LKA.410.033.04.2019

Pan
Franciszek Dziendziel
Wójt Gminy Pawłowice
43-250 Pawłowice
ul. Zjednoczenia 60

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

P/19/078 Profilaktyka wad postawy u dzieci i młodzieży w szkołach publicznych

I. Dane identyfikacyjne

Jednostka kontrolowana	Urząd Gminy w Pawłowicach ¹ , ul. Wyzwolenia 60, 42-243-250 Pawłowice
Kierownik jednostki kontrolowanej	Franciszek Dziendziel, Wójt Gminy Pawłowice, od 30 listopada 2014 r. ² .
Zakres przedmiotowy kontroli	<ol style="list-style-type: none">1. Rozpoznanie i monitorowanie problemu rozwoju wad postawy uczniów.2. Tworzenie warunków pobytu uczniów w szkołach ograniczających/ minimalizujących czynniki sprzyjające rozwojowi wad postawy.3. Działania informacyjne i edukacyjne na rzecz eliminacji ryzyk rozwoju wad postawy.
Okres objęty kontrolą	Od 1 stycznia 2017 r. do 5 grudnia 2019 r., z wykorzystaniem dowodów sporządzonych przed tym okresem.
Podstawa prawna podjęcia kontroli	Art. 2 ust. 2 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli ³
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Katowicach
Kontroler	Stanisław Tarnowski, główny specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LKA/264/2019 z 10 października 2019 r.

(akta kontroli str. 1-2)

¹ Dalej: „Urząd”.

² Dalej: „Wójt”.

³ Dz. U. z 2019 r. poz. 489, ze zm.; dalej: „ustawa o NIK”.

II. Ocena ogólna⁴ kontrolowanej działalności

OCENA OGÓLNA

NIK ocenia że działania podejmowane przez Gminę Pawłowice⁵ na rzecz rozpoznania i monitorowania problemów wad postawy uczniów w szkołach, dla których Gmina była organem prowadzącym oraz działania informacyjne i edukacyjne w zakresie profilaktyki wad postawy i eliminacji ryzyk ich rozwoju były prawidłowe.

Gmina nie uchwaliła programu profilaktyki zdrowotnej dotyczącego profilaktyki wad postawy ciała dzieci i młodzieży, jednakże w Gminie wprowadzono system rozpoznania, monitorowania i przeciwdziałania rozwojowi wad postawy dzieci już od wieku przedszkolnego.

W związku z rozpoznaną skalą tego problemu podejmowano szereg działań profilaktycznych w zakresie wad postawy u dzieci i młodzieży. Ze środków Gminy finansowano opiekę zdrowotną dla wszystkich dzieci uczęszczających do prowadzonych przez Gminę przedszkoli. Dzięki półrocznym sprawozdaniom z prowadzonej działalności, Urząd posiadał wiedzę o liczbie dzieci z wadami postawy uczęszczających do przedszkoli. Każde dziecko w wieku sześciu lat posiadało dokumentację zdrowia ucznia zawierającą dane o ewentualnych problemach zdrowotnych, którą przekazywano następnie do szkoły podstawowej. Dla wszystkich uczniów ze zdiagnozowanymi dysfunkcjami postawy ciała sfinansowano dodatkowe zajęcia z gimnastyki korekcyjnej oraz zajęcia w ramach wychowania fizycznego na basenie, pod opieką nauczycieli/instruktorów. Zajęcia z gimnastyki korekcyjnej prowadzone były w oparciu o opracowane w każdej ze szkół programy.

W 2017 r. pozyskano środki z budżetu państwa na wyposażenie gabinetów profilaktyki zdrowotnej, co przyczyniło się do poprawy jakości i dostępności tych świadczeń w nadzorowanych szkołach.

Gmina zapewniała prowadzonym szkołom środki finansowe na dostosowanie stanowisk pracy i nauki do wymagań ergonomii, utworzenie miejsc na przechowywanie podręczników i przyborów szkolnych, a także na działalność i doposażenie szkolnych gabinetów profilaktyki zdrowotnej. Nie pozwoliło to jednak w pełni zabezpieczyć potrzeb w tym zakresie, o czym świadczą wyniki kontroli przeprowadzonych przez pracowników Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Tychach, w tym dwóch kontroli przeprowadzonych na zlecenie NIK w Szkole Podstawowej nr 1 w Pawłowicach i w Szkole Podstawowej w Pielgrzymowicach. W związku z powyższym NIK zwraca uwagę na konieczność kontynuacji działań na rzecz dostosowania obiektów szkolnych do potrzeb uczniów w celu minimalizowania ryzyka rozwoju wad postawy.

W Gminie prawidłowo prowadzono działalność informacyjno-edukacyjną dotyczącą profilaktyki wad postawy, która skierowana była zarówno do uczniów, jak też ich rodziców i opiekunów.

⁴ Najwyższa Izba Kontroli formułuje ocenę ogólną jako ocenę pozytywną, ocenę negatywną albo ocenę w formie opisowej.

⁵ Dalej: „Gmina”.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego oraz oceny cząstkowe⁶ kontrolowanej działalności

OBSZAR

1. Rozpoznanie i monitorowanie problemu rozwoju wad postawy uczniów

Opis stanu faktycznego

Gmina w okresie objętym kontrolą była organem prowadzącym dla następujących szkół publicznych:

1. Szkoła Podstawowa nr 1 im. Janusza Korczaka w Pawłowicach⁷;
2. Szkoła Podstawowa im. Karola Miarki w Pielgrzymowicach⁸;
3. Szkoła Podstawowa im. Józefa Piłsudskiego w Warszowicach⁹;
4. Zespół Szkolno Przedszkolny w Golasowicach¹⁰;
5. Zespół Szkolno-Przedszkolny w Krzyżowicach¹¹;
6. Zespół Szkolno-Przedszkolny w Pawłowicach¹²;
7. Zespół Szkół Ogólnokształcących im. Jana Pawła II¹³.

(akta kontroli str. 30-31, 93)

Z informacji będących w posiadaniu Urzędu wynikało, że:

- w roku szkolnym 2016/2017 na 2156 uczniów uczęszczających do szkół prowadzonych przez Gminę, u 473 uczniów (26,19%) stwierdzono schorzenia kręgosłupa¹⁴;
- w roku szkolnym 2017/2018 na 2153 uczniów uczęszczających do szkół prowadzonych przez Gminę, u 473 uczniów (26,22%) stwierdzono schorzenia kręgosłupa;
- w roku szkolnym 2018/2019 na 2229 uczniów uczęszczających do szkół prowadzonych przez Gminę, u 450 uczniów (24,44%) stwierdzono schorzenia kręgosłupa;
- w roku szkolnym 2017/2018 na 2191 uczniów uczęszczających do szkół prowadzonych przez Gminę, u 450 uczniów (27,32%) stwierdzono schorzenia kręgosłupa.

Z informacji dyrektorów szkół wynika, że przyczynami problemów zachowania przez uczniów prawidłowej postawy są: uwarunkowania genetyczne, osłabienie mięśni szkieletowych i więzadeł stabilizujących kręgosłup, słaba elastyczność mięśni, ścięgien i więzadeł, niewłaściwy tryb życia (siedzący tryb życia, nieprawidłowa postawa ciała podczas odrabiania zadań domowych, zbyt duża ilość czasu spędzana przed komputerem), unikanie aktywności fizycznej, noszenie dużych ciężarów, niewłaściwe obuwie, niewłaściwe odżywianie, co często związane jest

⁶ Oceny cząstkowe to oceny działalności w poszczególnych obszarach badań kontrolnych. Ocena cząstkowa może być sformułowana jako ocena pozytywna, ocena negatywna albo ocena w formie opisowej.

⁷ Zwana dalej SP 1 w Pawłowicach.

⁸ Zwana dalej SP w Pielgrzymowicach.

⁹ Zwana dalej SP w Warszowicach.

¹⁰ Zwana dalej ZSP w Golasowicach.

¹¹ Zwana dalej ZSP w Krzyżowicach.

¹² Zwana dalej ZSP w Pawłowicach.

¹³ Zwana dalej ZSO.

¹⁴ Rozpoznane schorzenia kręgosłupa to: M-40 (kifoza i lordoza) czy M-41 (skolioza). Nie posiadano szczegółowych danych co do struktury schorzeń.

z nadwagą oraz wady postawy idiopatyczne (zniekształcenie w okresie rozwojowym o nieznanym przyczynie).

(akta kontroli str. 30-31, 93)

W Gminie nie opracowano dokumentu strategicznego obejmującego w swym zakresie tylko zagadnienia lokalnej polityki zdrowotnej. Dokumentami strategicznymi Gminy, w którym ujęto problemy lokalnej polityki zdrowotnej są Strategia Rozwoju Gminy Pawłowice do 2025 r.¹⁵, oraz Program Funkcjonowania Gminy Pawłowice w latach 2016-2020¹⁶.

W Strategii Gminy przedstawiono dane o infrastrukturze społecznej oraz stanie zdrowia mieszkańców, w tym przewidywane zagrożenia wynikające ze wzrostu zachorowalności na choroby krążenia oraz nowotwory. Podkreślono także niekorzystne tendencje zdrowotne w kontekście nadwagi i otyłości w młodszej grupie wiekowej 18-34 lat¹⁷. Stan zdrowia mieszkańców oszacowano na podstawie opracowań własnych, na podstawie danych z raportów regionalnych i krajowych.

W Programie funkcjonowania Gminy zapisano, że w ramach profilaktyki zdrowotnej, kontynuowane będą programy profilaktyki zdrowotnej corocznie zatwierdzane na posiedzeniu Komisji Działalności Społecznej Rady Gminy Pawłowice.

(akta kontroli str. 95-105, 307)

W Gminie w okresie objętym kontrolą, na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 15 i art. 7 ust. 1 pkt 5 ustawy z dnia 8 marca 1990 o samorządzie gminnym¹⁸ oraz art. 7 ust. 1 i art. 48 ust. 1 ustawy o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanej ze środków publicznych¹⁹, po pozytywnym zaopiniowaniu przez Komisję Działalności Społecznej²⁰, przyjęto²¹ program polityki zdrowotnej pn. „Program profilaktyki i wczesnego wykrywania boreliozy wśród mieszkańców gminy Pawłowice na lata 2019 – 2022”. Program został pozytywnie zaopiniowany przez Prezesa Agencji Oceny Technologii i Taryfikacji²².

Pismem SO.8030.8.2019 z dnia 9 kwietnia 2019 r. przesłano do zaopiniowania przez Prezesa AOTiT opracowany w Gminie „Program zapobiegania nadwadze i otyłości wśród dzieci w wieku przedszkolnym pn. „Zdrowy przedszkolak” na lata 2020-2025. W Ocenie AOTiT z dnia 19 czerwca 2019 r. Program zaopiniowany został negatywnie. W uzasadnieniu oceny podkreślono, że w Programie *nie zaplanowano kompleksowej ścieżki postępowania z dziećmi o nieprawidłowej wadze ciała, przez co jego realizacja może nie przelożyć na osiągnięcie założonych celów programów*. Podkreślono m.in. nieścisłości w oszacowaniu liczebności populacji docelowej, natomiast interwencje planowane do realizacji opisane zostały w sposób zdawkowy. Stwierdzono, że nie opisano w Programie tematyki ani sposobu organizacji działań edukacyjnych, a także w ramach budżetu nie odniesiono się do kosztów monitorowania oraz ewaluacji. W trakcie kontroli NIK, Urząd wprowadzał zmiany do założeń Programu wynikające z rekomendacji AOTMiT.

¹⁵ Zwanej dalej Strategią Gminy, stanowiącej załącznik do uchwały nr VI/54/2015 z dnia 24 marca 2015 r. Rady Gminy Pawłowice w sprawie przyjęcia Strategii Rozwoju Gminy Pawłowice do 2025 roku „Pawłowice 2025”.

¹⁶ Przyjęty uchwałą Rady Gminy nr XIII/118/2015 z dnia 24 listopada 2015 r. w sprawie przyjęcia „Programu funkcjonowania Gminy Pawłowice w latach 2016-2020 – zwany dalej Programem funkcjonowania Gminy”.

¹⁷ Odsetek osób z nadwagą w tej grupie wiekowej wzrósł z 21,5% w 2002 r. do 25,7% w 2010 r.

¹⁸ Dz. U z 2019 r. poz. 506, ze zm.

¹⁹ Dz. U. z 2019 r. poz. 1373, ze zm.

²⁰ Dalej zwana AOTMiT

²¹ Na podstawie uchwały Rady Gminy nr VII/55/2019 z dnia 23 kwietnia 2019 r.

²² Opinia nr 208/2018 z dnia 5 listopada 2018 r.

Obecnie Gmina jest w trakcie korygowania programu polityki zdrowotnej w zakresie zapobiegania nadwadze i otyłości wśród dzieci w wieku przedszkolnym, który będzie wysłany do powtórznego zaopiniowania do AOTMiT. Jak stwierdził Wójt, (...) *nieprawidłowości w obrębie postawy ciała stanowią poważny i nieoszacowany problem wśród dzieci z nadwagą i otyłością. Program zakłada początkowo objąć swoim zasięgiem tylko dzieci najmłodsze uczęszczające do przedszkoli na terenie gminy Pawłowice. W ramach posiadanych środków w okresie późniejszym będziemy chcieli rozszerzyć go również na dzieci szkolne i dorosłych.*

(akta kontroli str. 30, 106-140)

W Gminie nie uchwalono programu polityki zdrowotnej w zakresie profilaktyki wad postawy uczniów szkół prowadzonych przez Gminę. Zgodnie z informacją Wójta, (...) *przed realizacją programów polityki zdrowotnej i innych działań dotyczących profilaktyki zdrowotnej analizowane są Mapy Potrzeb Zdrowotnych dla województwa śląskiego. Na ich podstawie podejmowane są decyzje o realizacji programów zdrowotnych. W przypadku wad postawy prześledzono Mapy Potrzeb Zdrowotnych w zakresie chorób układu kostno – mięśniowego dla województwa śląskiego. Na szczególną uwagę zasługuje wykres zapadalności na choroby kręgosłupa pokazujący skalę problemu u osób poniżej 18 roku życia w województwie śląskim.(...) Zwrócono istotną uwagę na występujący coraz częściej problem wad postawy u dzieci oraz innych schorzeń, które wykryte wcześniej mają dużą szansę na podjęcie właściwych działań wpływających na szybką poprawę stanu zdrowia, a nawet ich zahamowanie.*

Dyrektor Gminnego Ośrodka Oświaty stwierdził, że Gmina posiada alternatywny, kompleksowy i skuteczny system profilaktyki wad postawy dzieci i młodzieży, który jest wprowadzany już na etapie przedszkolnym, gdzie najłatwiej jest wprowadzać działania korekcyjne. Dodał, że dlatego Gmina opracowała program profilaktyki „Zdrowy przedszkolak”, w którym główny nacisk położono na problem nadwagi i otyłości wśród dzieci, mający wpływ na wady postawy.

Gmina podejmowała działania w zakresie profilaktyki wad postawy uczniów w sposób systemowy, które rozpoczynały się już na etapie przedszkola i były kontynuowane w okresie szkolnym. W każdej ze szkół opracowano programy zajęć gimnastyki korekcyjnej. Programy zostały dopuszczone do realizacji dokumentem „Szkolny Zestaw Programów Nauczania”, zatwierdzonym przez dyrektora szkoły.

Gmina zapewniła w prowadzonych przez nią przedszkolach opiekę pielęgniarską dla dzieci w wieku 3-6 lat, która nie jest objęta finansowaniem w takim zakresie przez Narodowy Fundusz Zdrowia. Opieka ta polegała m.in. na wykonywaniu testów przesiewowych obejmujących w swym zakresie wykonanie pomiarów antropogenicznych, obliczanie wartości centylowych BMI, określa się rozwój fizyczny, a także wykonuje się pomiar wzroku, badania wad postawy, pomiar ciśnienia z obliczeniem wartości centylitrowych. U dzieci młodszych w przedszkolach wykonywano pomiary antropogeniczne z obliczeniem wartości centylowych, na podstawie których określano rozwój fizyczny dzieci, a w razie dodatniego wyniku tych pomiarów, powiadamiano rodziców i kierowano do lekarza pierwszego kontaktu. Dzieciom 6-letnim zakładano kartę profilaktycznego badania lekarskiego, na którą nanoszono wszystkie testy przesiewowe wykonane przez pielęgniarkę, następnie przekazywano je wychowawcom w celu uzupełnienia informacji dotyczących dziecka, a na koniec rodzicom którzy wypełniali części karty w zakresie wywiadu zdrowotnego. Mając wypełnioną kartę, dziecko z rodzicem zgłaszało się do lekarza pierwszego kontaktu w celu przeprowadzenia badań profilaktycznych. Następnie, karta badania profilaktycznego dostarczana była przez rodziców do przedszkolnej pielęgniarki, której zadaniem po analizie i interpretacji danych było wykonywanie zaleceń lekarza. Największym problemem u 6-latków,

które miały wykonany bilans zdrowia są często występujące wady postawy, głównie jest to boczne skrzywienie kręgosłupa ale także koślawość kończyn dolnych. Dzieci z takimi wadami kierowane były do Poradni Wad Postawy.

Na początku roku szkolnego wszystkim dzieciom 6-letnim zakładano karty zdrowia ucznia, które zawierały dane na temat wykonanych badań, testów przesiewowych i czynności lekarskich, pielęgniarskich wykonanych u dzieci. Dołączano również kartę badania profilaktycznego dziecka sześciolatniego. Kompletną dokumentację medyczną przekazywano następnie z nowym rokiem szkolnym do szkół podstawowych, do których dzieci będą uczęszczali. Dzieciom młodszym zakładano wkładki do karty zdrowia ucznia, na których wpisywano badania i testy przesiewowe u tych dzieci, a następnie w wieku 6 lat wkładka ta była dołączona do kart zdrowia ucznia.

Urząd dysponował półrocznymi sprawozdaniami z działalności opieki zdrowotnej w sześciu publicznych przedszkolach na terenie Gminy za lata 2017-2019, w których m.in. ujmowano liczby dzieci ze stwierdzonymi dysfunkcjami zdrowotnymi, w tym zaburzeniami w rozwoju somatycznym (nadwaga, niedowaga) oraz wadami postawy. Przedstawiano tam także informacje o przeprowadzeniu testów przesiewowych i skierowaniu dzieci z dodatnim wynikiem testu do lekarzy pierwszego kontaktu w celu przeprowadzenia badań diagnostycznych. W sprawozdaniach podkreślano dobrą współpracę z dyrektorami przedszkoli, wychowawcami, rodzicami oraz lekarzami rodzinnymi.

(akta kontroli str. 31-32, 171-179, 307-308)

Podmiotem realizującym opiekę pielęgniarską w przedszkolach i w oddziałach przedszkolnych funkcjonujących w szkołach prowadzonych przez Gminę była spółka wyłoniona w drodze konkursu ofert. Wartość płaconych z budżetu Gminy umów na realizację zadania była zależna od liczby dzieci w placówkach i w poszczególnych latach objętych kontrolą wynosiła: 15 840,00 zł²³ w 2017 r., 17 010,00 zł²⁴ w 2018 r. i 16 350,00 zł²⁵ w 2019 r.

W szkołach problemami zdrowotnymi uczniów, w tym wadami postawy, zajmowały się higienistki szkolne z Pawłowic, zatrudnione w wyłonionej w drodze konkursu spółce. Ich działalność jest finansowana z Narodowego Funduszu Zdrowia.

(akta kontroli str. 33-34, 188-209)

Urząd monitoruje realizację działań w zakresie profilaktyki wad postawy także poprzez analizę półrocznych sprawozdań podmiotu wykonującego zadanie opieki zdrowotnej w publicznych przedszkolach na terenie Gminy Pawłowice. W sprawozdaniu ujmowane są informacje o występujących schorzeniach w zakresie wad postawy i działaniach podjętych w tym zakresie. Zgodnie z informacją Wójta, Gmina jest w stałym kontakcie z dyrektorami przedszkoli i wykonawcą zadania.

W sporządzanych przez Gminę corocznych informacjach o stanie realizacji zadań oświatowych w Gminie ujmowano m.in. dane z monitoringu realizacji opieki medycznej i pedagogicznej oraz o realizowanych programach profilaktycznych w szkołach na terenie gminy. Informacje były przedkładane i analizowane przez Komisję Działalności Społecznej Rady Gminy.

Ponadto, sprawy w zakresie profilaktyki wad postawy omawiane były na cyklicznych spotkaniach Wójta z dyrektorami przedszkoli, szkół i GZO. Przykładowo, na

²³ Umowa nr 60.2017 z 24 stycznia 2017 r.

²⁴ Umowa nr 6.2018 z 2 stycznia 2018 r.

²⁵ Umowa nr 64.2019 z 18 stycznia 2019 r.

spotkaniu z 2 lutego 2017 r. Wójt proponował, aby prowadzić zajęcia z gimnastyki korekcyjnych z wykorzystaniem basenu oraz sugerował, aby organizować zajęcia grupowe na basenie także dla przedszkolaków. Zapewnił zabezpieczenie odpowiedniej liczby instruktorów, ratowników oraz transport. Z kolei dyrektorzy informowali Wójta o dużym zainteresowaniu uczniów i ich rodziców zajęciami z gimnastyki korekcyjnej oraz o ich dużej skuteczności. Na spotkaniu z 15 marca 2018 r. Wójt pytał, dlaczego młodzież ZSO nie uczestniczy w zajęciach na basenie. Dyrektor szkoły wyjaśnił, że młodzież ponadgimnazjalna *mówi o nadmiarze zajęć na basenie*, co wynika z obowiązkowej nauki pływania *od najmłodszych lat* i prowadzenie zajęć na basenie dla ZSO uległo likwidacji ze względu na dużą liczbę zwolnień z wychowania fizycznego. Na spotkaniu z 28 lutego 2019 r. omawiano m.in. organizację zajęć z gimnastyki korekcyjnej oraz zajęć na basenie.

Zdaniem Wójta, w szkołach nauczyciele prowadzący gimnastykę korekcyjną na bieżąco dokonują pomiaru osiągnięć ucznia i mierzą efekty jego pracy. Ważna jest współpraca nauczyciela z pielęgniarką szkolną i lekarzem, który kwalifikował dziecko do udziału w tychże zajęciach. Nauczyciele prowadzą ankiety dotyczące atrakcyjności i celowości zajęć, oceniają systematyczność udziału uczniów w zajęciach gimnastyki korekcyjnej, prowadzą rozmowy z ich rodzicami. Uwagi płynące z ewaluacji są wykorzystywane do modyfikowania zestawu ćwiczeń.

W każdej ze szkół była monitorowana realizacja programu gimnastyki korekcyjnej. Przed rozpoczęciem zajęć z gimnastyki korekcyjnej przeprowadzona jest diagnoza wstępnej sprawności fizycznej poprzez wykonanie testu minimalnej siły mięśniowej. Test ten wykonywany jest co najmniej trzykrotnie w ciągu roku szkolnego. Składa się on z sześciu prób określających siłę mięśniową: siłę mięśni brzucha i lędźwi, siłę mięśni brzucha, siłę mięśni lędźwi dolnych i brzucha, siłę mięśni górnych grzbietu, siła mięśni dolnych grzbietu, próba gibkości stawów biodrowych i elastyczności mięśni uda leżących z tyłu. Pierwszy test wykonywany jest na początku roku szkolnego, drugi w połowie roku szkolnego i trzeci na koniec roku szkolnego.

(akta kontroli str. 35-36, 83-92)

Gmina udostępniła w Gminnym Ośrodku Sportu basen do prowadzenia w szkołach podstawowych lekcji wychowania fizycznego, oraz zapewniła transport uczniów ze szkół położonych w Golasowicach, Krzyżowicach, Pielgrzymowicach i Warszawicach.

Zajęcia korekcyjne dla dzieci z rozpoznanymi wadami postawy prowadzone są na terenie Gminy we wszystkich sześciu szkołach podstawowych, w wymiarze tygodniowym od dwóch do jedenastu godzin. Łącznie w latach szkolnych od 2016/2017 do 2019/2020 zajęcia z gimnastyki korekcyjnej były prowadzone w następującym wymiarze godzin tygodniowo: 36, 31, 27 i 31. Na zajęcia te uczęszcza łącznie, odpowiednio w poszczególnych latach szkolnych, następująca liczba uczniów: 365, 317, 250 i 307, co stanowiło odpowiednio: 16,9%, 14,7%, 11,2% i 14,0% wszystkich uczniów szkół prowadzonych przez Gminę szkół.

(akta kontroli str. 35-37, 67-70)

Koszt zajęć dzieci i młodzieży na basenie w poszczególnych latach 2017-2019, finansowanych z budżetu Gminy wyniósł odpowiednio: 156 549,50 zł, 142 694,00 zł i 99 965,00 zł.

Koszt zajęć korekcyjnych w latach 2017-2019 finansowanych z budżetu Gminy wyniósł odpowiednio: 96 413,04 zł, 87 594,40 zł i 86 736,27 zł.

Ponadto, na terenie gminy działają 42 organizacje pozarządowe, oferujące szereg zajęć rekreacyjno – sportowych dla dzieci i młodzieży, które wspierane są z budżetu Gminy. Obejmują one następujące dziedziny sportu i rekreacji: ju-jitsu, piłka ręczna, szachy, curling, pływanie, judo, karate kyokushin, piłka nożna, siatkówka, kung-fu

wu-shu, kick-boxing, samoobrona, koszykówka, taniec i rowerki. Koszt dofinansowania przez Gminę tych zajęć wynosił w latach 2017-2019 odpowiednio: 386 420,00 zł, 400 720,00 zł i 414 340,00 zł. Działalność klubów była monitorowana przez pracownika Urzędu, który rozliczał przeznaczone na te cele dotacje.

(akta kontroli str. 35-35A, 309)

W finansowaniu działań podejmowanych przez Gminę w ramach profilaktyki wad postawy nie korzystano ze środków zewnętrznych.

(akta kontroli str. 37, 308)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

OCENA CZĄSTKOWA

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie działalność Gminy w zakresie rozpoznania i monitorowania problemu rozwoju wad postawy u uczniów.

OBSZAR

2. Tworzenie warunków pobytu uczniów w szkołach ograniczających/minimalizujących rozwój wad postawy

Opis stanu
faktycznego

Gmina miała informacje o zasobach kadrowych i lokalowych niezbędnych do prowadzenia profilaktycznej opieki zdrowotnej nad dziećmi i młodzieżą w wieku szkolnym w szkołach dla których jest organem prowadzącym. Opieka medyczna realizowana była przez trzy pielęgniarki środowiskowe (higienistki szkolne), które miały dyżury w szkołach na terenie Gminy. Pielęgniarki prowadziły zajęcia profilaktyki zdrowotnej z uczniami, kontrole stanu zdrowia, udzielały doraźnej pomocy w nagłych przypadkach. Urząd miał informację o harmonogramach pracy poszczególnych pielęgniarek (higienistek szkolnych) w poszczególnych szkołach w latach 2017-2019. Dzienny wymiar dostępności pielęgniarek w poszczególnych szkołach wynosił od 4 do 7 godzin.

Szkoły zatrudniały także specjalistów (oligofrenopedagogów, surdopedagogów, neurologopedów i innych), którzy realizowali zajęcia rewalidacyjne z uczniami niepełnosprawnymi. Proces opieki i wychowania był wspierany przez pracę pedagogów szkolnych, którzy byli zatrudnieni we wszystkich szkołach, dla których Gmina była organem prowadzącym.

(akta kontroli str. 57-61, 308)

We wszystkich siedmiu szkołach, dla których Gmina była organem prowadzącym, zorganizowano gabinety lekarskie. Gabinety zostały udostępnione nieodpłatnie na podstawie umów użyczenia zawartych pomiędzy dyrektorami szkoły a firmą zewnętrzną. Umowy zostały zawarte: przez SP1 Pawłowice – 1 września 2017 r., przez ZSP Pawłowice – 2 września 2013 r., dla SP Warszowice – 1 września 2007 r., przez SP Pielgrzymowice – 2 stycznia 2017 r., przez ZSP Krzyżowice – 18 grudnia 2007 r., przez ZSP Golasowice – 2 stycznia 2017 r.

Całość wyposażenia gabinetów pielęgniarki szkolnej była własnością Gminy Pawłowice. Ponadto, Gmina udostępniała pielęgniarkom bezpłatne łącza internetowe. Na wyposażeniu gabinetu profilaktyki zdrowotnej znajdowały się: krzesło obrotowe, krzesła szkolne, waga lekarska, resuscytator, ciśnieniomierz, komputer, chłodziarka, szafa na kartoteki, biurko lekarskie, szafa medyczna, termometry, tablica badania widzenia Ishihar, apteczki, stolik medyczny, kozetka lekarska i parawany.

(akta kontroli str. 57-508, 309)

Gmina nie przeprowadzała kontroli oraz audytów wewnętrznych spraw związanych ze świadczeniem profilaktycznej opieki zdrowotnej w szkołach i przedszkolach. Zgodnie z wyjaśnieniem Zastępcy Wójta, w wyniku analizy obszarów ryzyka, sprawy profilaktyki ochrony zdrowia nie uzyskały wysokiego poziomu ryzyka i dlatego nie były przeprowadzane audyty w tym zakresie. Także z powodu braku zgłaszanych problemów z realizacją świadczeń profilaktycznej opieki zdrowotnej w szkołach nie były przeprowadzane kontrole wewnętrzne w tym zakresie. Zgodnie z wyjaśnieniem (...) *działania te były monitorowane poprzez prowadzoną sprawozdawczość w komórkach merytorycznych.*

Inspektor w Referacie Spraw Obywatelskich Urzędu, do której obowiązków należało m.in. prowadzenie spraw związanych z ochroną zdrowia na terenie Gminy, analizowała półroczne sprawozdania z realizacji opieki zdrowotnej w przedszkolach i przedstawiała na posiedzeniach Komisji Działalności Społecznej realizację profilaktyki zdrowotnej wśród dzieci i młodzieży w przedszkolach i szkołach prowadzonych przez Gminę, pod kątem wypełniania zadań ujętych w rozporządzeniu Ministra Zdrowia z dnia 22 grudnia 2004 r. w sprawie zakresu i organizacji profilaktycznej opieki zdrowotnej nad dziećmi i młodzieżą²⁶.

Dyrektor GZO poinformował, że: *Nadzór nad higienistkami w szkołach jest wykonywany poprzez mój osobisty cykliczny kontakt z osobami wykonującymi te zadania (wglądu do dokumentacji nie mam- jest to obcy podmiot realizujący zadania NFZ-tu). W wyniku tych rozmów ustalamy konieczność wyposażenia gabinetów profilaktycznych oraz przekazywane są informacje ogólne w tym o liczbie schorzeń postawy wśród uczniów. Ponadto, podczas narad z dyrektorami szkół i przedszkoli sprawdzane jest wykonywanie obowiązków przez pielęgniarki- do tej pory żaden z dyrektorów nie zgłosił żadnych zastrzeżeń. Dodał, że na przestrzeni ostatnich dziewięciu lat nie wpłynęły do Gminy (do Urzędu, GZO i szkół) skargi na działalność opieki zdrowotnej.*

(akta kontroli str. 141-170, 299, 303, 309)

Gabinety profilaktyki zdrowotnej dla dzieci i młodzieży na terenie Gminy znajdują się w budynkach szkolnych, które poddawane są bieżącym remontom lub modernizacjom. Gabinety te są w pełni wyposażone i w sposób ciągły pozwalają realizować zadania w zakresie profilaktycznej opieki zdrowotnej dzieci i młodzieży. W latach 2017-2019 z budżetu Gminy nie przeznaczano środków na utworzenie lub wyposażenie gabinetów profilaktyki, ponieważ działania te były finansowane przez Gminę w okresie wcześniejszym. W okresie objętym kontrolą przekazywano środki finansowe, zgodnie z zapotrzebowaniem zgłaszanym przez higienistki szkolne, na bieżące funkcjonowanie gabinetów i umożliwiały one korzystanie z nich przez uczniów w całym okresie nauki.

Ponadto, Gmina udzielała pomocy w opracowaniu wniosków, w celu pozyskania przez szkoły dotacji na wyposażenie gabinetów profilaktyki zdrowotnej, na podstawie których poszczególne szkoły skorzystały z dotacji budżetu państwa w roku 2017²⁷. Wysokość otrzymanej dotacji wyniosła łącznie 34 062,00 zł. W ramach otrzymanych środków zakupiono w poszczególnych szkołach m.in. następujące wyposażenie: kozetki, szafka kartoteczna, szafki na leki, parawany, ciśnieniomierze, tablice badania ostrości wzroku Snellen, środki do profilaktyki próchnicy zębów, apteczki z wyposażeniem, lodówka i biurka.

(akta kontroli str. 63-64)

²⁶ Dz. U. z 2004 r. Nr 282, poz. 2814, ze zm.

²⁷ Na podstawie ustawy z dnia 15 września 2017 r. o szczególnych rozwiązaniach zapewniających poprawę jakości i dostępności świadczeń opieki zdrowotnej (Dz. U. poz. 1774).

W związku z wejściem w życie od 12 września 2019 r. ustawy z dnia 12 kwietnia 2019 r. o opiece zdrowotnej nad uczniami²⁸, zgodnie z art. 12 tej ustawy, Gmina zapewniła możliwość korzystania przez uczniów z gabinetu profilaktyki zdrowotnej we wszystkich prowadzonych przez nią szkołach

(akta kontroli str. 58, 308)

Szkoły prowadzone przez Gminę nie uczestniczyły w regionalnym programie zdrowotnym dotyczącym profilaktyki wad postawy „Program Zdrowego Kręgosłupa” Regionalny Program Zdrowotny Województwa Śląskiego na lata 2017-2021 w zakresie wczesnego wykrywania deformacji kręgosłupa u dzieci w wieku szkolnym oraz edukacja w zakresie ergonomii w codziennym życiu dziecka²⁹. Wójt stwierdził, że szkoły i przedszkola realizowały inne działania o charakterze zdrowotnym. Zgodnie z informacjami o stanie realizacji zadań oświatowych w Gminie Pawłowice, w latach 2017-2019 szkoły realizowały następujące działania propagujące zdrowy tryb życia i kształcenia nawyków prozdrowotnych: „Trzymaj formę”, „Bieg po zdrowie”, „Smak życia”, „Zdrowo jem, więcej wiem”. W przedszkolach realizowano m.in. „Zdrowe odżywianie”, „Rytmika pełna radości”, „Rytmika na wesoło” oraz „Przedszkole i piłka” – zabawy ruchowe w ramach Ogólnopolskiego Programu Sportowego „Rytmika pełna radości”, Ogólnopolski program ruchowy Przedszkoliada.pl”. Według informacji Dyrektora GZO, programy te są programami realizowanymi przez szkoły – są to inicjatywy propagujące zdrowy styl życia, promujące zbilansowane odżywianie połączone z regularną aktywnością fizyczną. Są uzupełnieniem podstawy programowej wychowania fizycznego. Z prowadzenia tych programów szkoły posiadają sprawozdania prowadzących je nauczycieli.

(akta kontroli str. 64, 304)

W latach 2018 – 2019 nie prowadzono w Gminie programu powszechnej nauki pływania „Umiem pływać” i nie uzyskano dofinansowania ze środków Funduszu Zajęć Sportowych dla uczniów na organizację w szkołach zajęć sportowych dla uczniów z elementami gimnastyki korekcyjno-kompensacyjnej. Wójt powyższe wyjaśnił następująco: *Nie skorzystano z ww. środków gdyż w gminie Pawłowice od 2002 r. (po oddaniu do użytkowania gminnego basenu) realizowany jest program powszechnej nauki pływania dla uczniów objętych kształceniem w ramach pierwszego etapu edukacji. Dla uczniów starszych organizowane jest doskonalenie umiejętności pływackich. Jednocześnie uczniowie, którym warunki psychofizyczne uniemożliwiają opanowanie umiejętności pływackich w klasach młodszych uczestniczą w zajęciach na basenie w formach rekreacyjno-korekcyjnych. Wszystkie wyżej wymienione zadania mają charakter usystematyzowany i są realizowane w formie zajęć lekcyjnych – godziny wychowania fizycznego, zajęć klas sportowych i klas mistrzostwa sportowego. W tym celu gmina zatrudnia dodatkowych nauczycieli, instruktorów pływania do prowadzenia zajęć w klasach I-III i zwiększa liczbę nauczycieli na zajęciach wychowania fizycznego w klasach starszych. Nauka pływania prowadzona jest w ramach zajęć szkolnych, ponieważ gwarantuje to jej powszechność, zapewnienie bezpieczeństwa i opieki uczniom w drodze na basen i z basenu.*

Dyrektor GZO dodał, że: (...) *Organizacja tych zajęć w innej formie niż obligatoryjne zajęcia szkolne spowodowałaby zmniejszenie liczby korzystających.*

(akta kontroli str. 300-302, 304)

²⁸ Dz. U. poz. 1078, dalej ustawa o opiece zdrowotnej nad uczniami.²⁹ Uchwała Zarządu Województwa Śląskiego nr 1017/256/V/2018 z 9 maja 2018 r.

²⁹ Uchwała Zarządu Województwa Śląskiego nr 1017/256/V/2018 z 9 maja 2018 r.

Profilaktyka wad postawy wśród uczniów w okresie objętym kontrolą nie była przedmiotem nadzoru przez Śląskiego Kuratora Oświaty. Nie wydał on dla prowadzonych przez Gminę szkół zaleceń wynikających z przeprowadzonej w ramach nadzoru kontroli w zakresie realizacji podstaw programowych i ramowych planów nauczania wychowania fizycznego oraz zapewnienia uczniom bezpiecznych i higienicznych warunków nauki, wychowania i opieki. Według informacji Dyrektora GZO, pracownicy nadzoru pedagogicznego Kuratorium na bieżąco monitorują organizację zajęć szkolnych pod kątem ich zgodności z przepisami prawa oświatowego, w tym bezpieczeństwo uczniów, kwalifikację kadry pedagogicznej, zgodność planów lekcji z ramowymi planami nauczania lekcji WF, a tym samym realizację podstawy programowej.

(akta kontroli str. 65, 305)

Urząd posiadał wszystkie (za lata 2017-2019) protokoły kontroli zapewnienia bezpiecznych i higienicznych warunków korzystania z obiektów należących do szkół prowadzonych przez Gminę. Członkiem Komisji sprawdzającej był m.in. specjalista ds. Bezpieczeństwa i Higieny Pracy. W protokołach stwierdzono m.in. dostosowanie w salach lekcyjnych mebli z których korzystają uczniowie do wieku uczniów zgodnie z zasadami ergonomii, nabywanie sprzętu sportowego z odpowiednimi atestami i certyfikatami a także dostosowanie stanowisk pracy do warunków antropometrycznych uczniów. Według informacji Wójta, Gminny Zespół Komunalny³⁰, będący jednostką organizacyjną Gminy realizował remonty bieżące wszystkich szkół prowadzonych przez Gminę. Przedstawiciel GZK, posiadający uprawnienia budowlane uczestniczył w kontrolach okresowych stanu technicznej sprawności wszystkich obiektów szkół. W protokołach stwierdzano stan techniczny obiektów nie zagrażający bezpieczeństwu jego użytkowania.

Ponadto, raz w miesiącu Wójt Gminy organizuje spotkania z dyrektorami szkół i przedszkoli dla których gmina jest organem prowadzącym. Zgodnie z informacją Wójta, na spotkaniach poruszane są m.in. tematy związane z przestrzeganiem przez szkoły i przedszkola obowiązujących przepisów dotyczących bezpieczeństwa i higieny pracy uczniów, obejmujące eliminację czynników wpływających na wady postawy szczególnie w zakresie zorganizowania miejsca na pozostawienie podręczników i przyborów szkolnych przez uczniów, dostosowania sprzętów, z których korzystają uczniowie do wymagań ergonomii, nabywania wyposażenia sportowego z odpowiednimi atestami lub certyfikatami, czy dostosowania stanowisk pracy do warunków antropometrycznych uczniów.

Zgodnie z informacją Wójta, w prowadzonych przez Gminę szkołach wprowadzane są cieszące się uznaniem rodziców i dzieci krzesła ENTELO – dobre krzesło³¹. Z uwagi na prozdrowotny kształt oparcia, wymusza ono prawidłową sylwetkę ucznia podczas siedzenia.

(akta kontroli str. 41-56A, 65, 308)

W latach 2017-2019 Gmina nie otrzymała od Państwowej Inspekcji Sanitarnej zaleceń w zakresie modernizacji obiektów szkolnych i ich wyposażenia, za wyjątkiem kontroli przeprowadzonej 12 czerwca 2019 r. w Zespole Szkolno-Przedszkolnym w Krzyżowicach przez PPIS w Tychach. Stwierdzono wówczas nieprawidłowości polegające na niedostosowaniu mebli edukacyjnych do zasad ergonomii (ze 124 skontrolowanych przypadków nieprawidłowości stwierdzono w 38

³⁰ Zwany dalej GZK.

³¹ ENTELO dobre krzesło zostało stworzone przez firmę polską firmę ENTELO, zajmująca się tworzeniem prozdrowotnych stanowisk pracy dla uczniów. Krzesło posiada Świadectwo z Badań nr 22b/14/S wykonane przez Uniwersytet Przyrodniczy w Poznaniu - Wydział Technologii Drewna, Katedra Meblarstwa. Posiada opinię produktu niwelującego powstawanie wad postawy i schorzeń kręgosłupa.

(30,6%). Dyrektor szkoły w piśmie z 26 czerwca zobowiązała się do dostosowania mebli do zasad ergonomii. Dyrektor GZO wyjaśnił ten przypadek następująco: *Problem jest szerszy i wynika ze skutków reformy systemu edukacji – szkoła ta była szkołą sześcioklasową, a aktualnie jest szkołą ośmioklasową i uczniowie ze względu na specyfikę nauczanych przedmiotów i organizację zajęć lekcyjnych przemieszczają się pomiędzy klasami. Stąd w czasie kontroli badana grupa uczniów była wyjątkowo w sali w której nie było odpowiedniej wysokości mebli. Problem ten może dotyczyć również SP Warszowice i SP Golasowice. W planach inwestycyjnych Gminy są przewidziane rozbudowy tych jednostek szkolnych w celu zwiększenia liczby sal lekcyjnych i uniknięcia takich sytuacji. Na chwilę obecną, organizacyjnie szkoła rozwiązała problem i zakupiła odpowiednie krzesła.*

NIK zauważa, że nieprawidłowości dotyczące niedostosowania stanowisk pracy uczniów do wymagań ergonomii wystąpiły również w objętych niniejszą kontrolą NIK szkołach podstawowych w Pielgrzymowicach i Pawłowicach. W przypadku obu tych kontroli, NIK wniosowała do dyrektorów kontrolowanych szkół o zapewnienie dostosowania mebli edukacyjnych do warunków antropometrycznych uczniów.

(akta kontroli str. 51-56A, 303)

Z budżetu Gminy w latach 2017-2019 (do 5 grudnia) przekazano dla szkół prowadzonych przez Gminę, dla ograniczenia czynników sprzyjających rozwojowi wad postawy uczniów kwotę 3 654 264,98 zł, z podziałem na następujące cele:

- zapewnienie uczniom szafek do przechowywania podręczników i przyborów szkolnych w celu zmniejszenia obciążenia tornistrów szkolnych; sfinansowano np. zakup drugiego kompletu podręczników, czy też dostępu do wersji elektronicznej podręczników – 68 359,66 zł³²;
- dostosowanie stanowisk pracy do warunków antropometrycznych uczniów – 162 801,20 zł³³;
- organizację zajęć wychowania fizycznego na basenie – 399 208,50 zł³⁴;
- organizację zajęć gimnastyki korekcyjnej dla uczniów, u których zdiagnozowano zniekształcenie kręgosłupa – 270 743,71 zł³⁵;
- wyposażenie szkół w odpowiednią infrastrukturę sportową (np. sale gimnastyczne, boiska szkolne, urządzenia sportowe) – 2 753 151,87 zł³⁶.

(akta kontroli str. 35A, 67-82)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

³² W tym dla: SP 1 w Pawłowicach – 59 334,00 zł, SP w Pielgrzymowicach – 7 026,46 zł, SP w Warszowicach – 1 999,20 zł.

³³ W tym dla: SP 1 w Pawłowicach – 18 832,60 zł, SP w Pielgrzymowicach – 39 988,53 zł, ZSP w Krzyżowicach – 5 189,37 zł, SP w Warszowicach – 19 202,00 zł, ZSP w Golasowicach – 7 019,20 zł, ZSP w Pawłowicach – 12 216,00 zł, ZSO – 78 339,64 zł.

³⁴ W tym dla: SP 1 w Pawłowicach – 181 175,50 zł, SP w Pielgrzymowicach – 49 611,00 zł, ZSP w Krzyżowicach – 31 889,00 zł, SP w Warszowicach – 1 215,90 zł, ZSP w Golasowicach – 13 114,00 zł, ZSP w Pawłowicach – 104 217,00 zł.

³⁵ W tym dla: SP 1 w Pawłowicach – 70 700,00 zł, SP w Pielgrzymowicach – 60 960,29 zł, ZSP w Krzyżowicach – 22 675,18 zł, SP w Warszowicach – 29 593,81 zł, ZSP w Golasowicach – 20 200,00 zł, ZSP w Pawłowicach – 66 614,43 zł.

³⁶ W tym dla: ZSP w Pawłowicach - 1 485 565,59 zł - Przebudowa bieżni okólnej wraz z rozbiegiem i skocznią w dal oraz przebudową boisk sportowych (do gry w koszykówkę, piłkę ręczną i siatkówkę), ZSO – 1 285 586,28 zł - Przebudowa wielofunkcyjnego boiska sportowego (boiska do gry koszykówkę, siatkówkę i piłkę ręczną) z widownią, z bieżnią okólną, bieżnią do sprintu, budowa rozbiegu i skoczni w dal, zabudowa urządzeń do ćwiczeń wysiłkowo-sprawnościowych.

OCENA CZĄSTKOWA Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie zapewnienie uczniom uczęszczającym do szkół prowadzonych przez Gminę profilaktycznej opieki zdrowotnej poprzez zorganizowanie gabinetów profilaktyki zdrowotnej we wszystkich szkołach. Przed rozpoczęciem każdego roku szkolnego stan zapewnienia bezpiecznych i higienicznych warunków pracy i nauki w szkołach był przedmiotem kontroli dyrektorów szkół, przeprowadzanych z udziałem inspektora BHP, a także okresowych kontroli stanu technicznego obiektów szkolnych. Gmina wspierała finansowo szkoły w tworzeniu uczniom warunków ograniczających i minimalizujących czynniki sprzyjające rozwojowi wad postawy, w szczególności w zakresie utworzenia miejsc na przechowywanie podręczników i przyborów szkolnych, a także udostępnienia infrastruktury sportowej i jej dalszej rozbudowy. Nie pozwoliło to jednak w pełni zabezpieczyć potrzeb w zakresie dostosowania mebli i obiektów szkolnych do warunków antropometrycznych uczniów, o czym świadczą wyniki kontroli przeprowadzonych przez pracowników Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Tychach w trzech szkołach podstawowych.

OBSZAR

3. Działania informacyjne i edukacyjne na rzecz eliminacji ryzyk rozwoju wad postawy

Opis stanu faktycznego

W informacjach o stanie realizacji zadań oświatowych w latach 2017-2019³⁷ wykazano duże zaangażowanie placówek oświatowych prowadzonych przez Gminę w realizację programów profilaktycznych i informacyjnych dla uczniów niezależnie od wieku, obejmujących bezpieczeństwo fizyczne, psychiczne i zdrowie. Dotyczyły one m.in. propagowania racjonalnego żywienia i zdrowego stylu życia w ramach programów „Trzymaj formę”, „Żyj zdrowo”. W części informacji „Opieka medyczna i pedagogiczna” wskazano na prowadzenie przez pielęgniarki/higienistki szkolne profilaktyki zdrowotnej w zakresie prawidłowego odżywiania i znaczenia zajęć wychowania fizycznego. Podkreślono prowadzenie pogadarek przez pielęgniarki/higienistki szkolne na temat profilaktyki prozdrowotnej i ich współpracę z dyrektorami szkół i nauczycielami w sprawach żywienia oraz edukacji zdrowotnej.

Także w sprawozdaniach z działalności służby zdrowia w publicznych przedszkolach na terenie Gminy za lata 2017-2019³⁸ odnotowano szerzenie oświaty zdrowotnej pod kątem zaobserwowanych zaburzeń zdrowotnych i higienicznych. Podkreślono przeprowadzanie szeregu pogadarek i prowadzenie rozmów indywidualnych ze szczególnym uwzględnieniem m.in. sprawności fizycznej, zapobiegania wadom postawy i racjonalnego odżywiania. W szczegółowym opisie zadań realizowanych przez pielęgniarki ujęto także pomoc dla nauczycieli w przygotowaniu zajęć o tematyce zdrowotnej poprzez udostępnianie materiałów oświatowo-zdrowotnych (publikacje, ulotki, plakaty, filmy osobiste doświadczenia i porady), a także współpracę z rodzicami poprzez spotkania indywidualne i wywiady środowiskowe. Podkreślono także współpracę z Państwową Stacją Sanitarno-Epidemiologiczną poprzez realizowanie jej programów zdrowotnych i korzystanie z jej materiałów oświatowo-zdrowotnych poprzez udział w szkoleniach, prelekcjach zalecanych i organizowanych przez „sanepid” a także z innymi instytucjami jak Ośrodek Pomocy Społecznej i radami rodziców.

W trakcie comiesięcznych spotkań Wójta z dyrektorami szkół i dyrektorem Gminnego Zespołu Oświaty, w latach 2017-2019 były poruszane zagadnienia dotyczące wad postawy i ryzyka ich rozwoju u dzieci i młodzieży. Dyrektorzy na kolejnych spotkaniach przekazywali Wójtowi informację zwrotną, co w tym zakresie zostało zrealizowane.

³⁷ Przekazywanych przez Wójta Radzie Gminy.

³⁸ Składanych do Urzędu przez sprawujące opiekę pielęgniarsko-zdrowotną pielęgniarki.

Inną płaszczyzną przepływu informacji dotyczących profilaktyki wad postawy były spotkania Rady Oświatowej Gminy Pawłowice. W skład Rady Oświatowej wchodzi po jednym przedstawicielu szkoły i przedszkola, nauczyciel wybrany przez ogół nauczycieli, rodzic wybrany przez ogół rodziców, uczeń wybrany przez ogół uczniów a także przedstawiciele związków zawodowych, Wójta i Gminnego Zespołu Oświaty.

Spośród działań informacyjnych skierowanych do uczniów Wójt wymienił: informowanie o możliwości pozostawiania części przyborów, podręczników czy książek w szafkach dla uczniów aby nie obciążać niepotrzebnie kręgosłupów, przeprowadzanie szkoleń korzystania z nowych krzeseł ENTELO, przeprowadzanie przez wychowawców na początku roku szkolnego pogadanek na temat prawidłowej wagi tomistra w stosunku do wagi ciała, uświadamiające uczniów, aby nie nosili do szkoły niepotrzebnych książek, zeszytów, oraz innych przedmiotów, które są im niepotrzebne w szkole. Ponadto zwracano uwagę na prawidłową postawę podczas siedzenia w ławce oraz informowano o możliwości korzystania z zajęć gimnastyki korekcyjnej oraz o możliwości uczestniczenia w zajęciach organizowanych przez Gminny Ośrodek Sportu i kluby sportowe. Na korytarzach w szkołach przygotowywane są gazetki informujące o profilaktyce wad postawy.

Dyrektorzy i wychowawcy na zebraniach z rodzicami przekazują informacje o możliwości pozostawiania części przyborów, podręczników czy książek w szafkach dla uczniów aby nie obciążać niepotrzebnie kręgosłupów. Nauczyciele prowadzący zajęcia z wychowania fizycznego i gimnastyki korekcyjnej informowali rodziców o zauważonych wadach postawy u ich dzieci oraz przedstawiali propozycje rozwiązania problemu.

(akta kontroli str. 83-84, 86-92, 308)

Skuteczność prowadzonych działań informacyjno-edukacyjnych w zakresie dostosowania wyposażenia szkół do potrzeb profilaktyki wad postawy była potwierdzana kontrolami pracowników Państwowej Inspekcji Sanitarnej, którzy dokonywali przeglądu szkół w tym obiektów sportowych i sal do zajęć gimnastyki korekcyjnej oraz wyposażenia szkół w stosowne krzesła, ławki, stoliki, co zostało przedstawione we wcześniejszej części wystąpienia, w obszarze drugim.

Gmina nie ponosiła dodatkowych kosztów związanych z realizacją działań informacyjnych i edukacyjnych. Wszystkie ww. działania prowadzone były w ramach zadań i zasobów kadrowych szkół prowadzonych przez Gminę, bądź na podstawie podpisanych przez Gminę umów na opiekę zdrowotną w przedszkolach.

(akta kontroli str. 85, 309)

Według Wójta, wpływ prowadzonych działań informacyjnych i edukacyjnych badano poprzez rozmowy wychowawców klas i nauczycieli wychowania fizycznego z rodzicami uczniów i obserwację frekwencji na zajęciach z gimnastyki korekcyjnej. Wnioski ze spotkań nauczyciele przekazywali dyrektorom szkół, którzy w miesiącu marcu każdego roku przy opracowywaniu założeń organizacji pracy kolejnego roku szkolnego przekazywali je Wójtowi. W związku z prowadzonymi działaniami edukacyjnymi wśród uczniów zaobserwowano, że uczniowie chętnie pozostawiają część przyborów szkolnych w szkolnych szafkach, a co za tym idzie nie obciążają kręgosłupa.

(akta kontroli str. 85-94)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości

OCENA CZĄSTKOWA

NIK ocenia pozytywnie działalność Gminy w zakresie informacyjno-edukacyjnym dotyczącym profilaktyki wad postawy u uczniów, która była skierowana zarówno do uczniów, jak też ich rodziców i opiekunów.

IV. Uwagi i wnioski

W związku z niestwierdzeniem nieprawidłowości, Najwyższa Izba Kontroli nie formułuje uwag ani wniosków.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury NIK w Katowicach. Prawo zgłaszania zastrzeżeń, zgodnie z art. 61b ust. 2 ustawy o NIK, nie przysługuje do wystąpienia pokontrolnego zmienionego zgodnie z treścią uchwały w sprawie zastrzeżeń.

Katowice, 31 grudnia 2019 r.

Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Katowicach

Kontroler
Stanisław Tarnowski
Główny specjalista k. p.

.....